

TS 24.11.2022 264/2022

Kiinan uudella puoluejohdolla suuret haasteet

ALIO

Lauri Paltemaa

Kiinan kommunistisen puolueen 20. puoluekokous on julistettu alkavaksi 16. lokakuuta. Kokous on tärkeä, sillä se päättää Kiinan johtajiston kokoonpanon seuraavalle viisivuotiskaudelle. Kohta näemme jatkaako nykyinen pääsihteeri Xi Jinping kolmannelle kaudelle ja jos jatkaa, missä virassa. Merkit viirtaavat siihen, että hän jatkaa.

Kaikki puolueen johtoasemissa olevat ylistävät julkisuudessa kilpaa Xita puoluejohdon ytimenä ja varteenotettavia seuraajia hänelle ei puoluejohdossa ole. Kaikesta virallisesta ylistyksestä Xin saavutuksia kohtaan huolimatta puoluekokous kokoontuu poikkeuksellisen epävarmoissa olosuhteissa.

Kiinan valtavat uusien asuntojen kiinteistömarkkinat ovat pitkään olleet kuin suuri Ponzi-huijaus. Kotitaloudet ovat ostaneet raken-

tamattomia asuntoja, joiden makсут rakennusyhtiöt ovat käyttäneet muiden aikaisempien ostettujen asuntojen rakentamiseen – tai muuhun keinotteluun.

Asuntojen hinnat ja rakentamistomien ja tyhjiksi arvonnousua odottamaan jätettyjen asuntojen määrät ovat paisuneet vuosi vuodelta. Vuonna 2021 valtio alkoi yrittää tyhjentää tätä kuplaa hallitusti määrämällä rajoituksia velaksi myymiselle, mutta Ponzi-huijauksissa on ongelmansa se, että pienikin rahavirtojen jatkuva kasvua uhkaava muutos voi luhistaa koko kuvion.

Näin on käynyt myös Kiinassa, jossa uusien asuntojen kauppa on romhantunut, kun on käynyt selväksi, että rakennusyhtiöt eivät selviä uudesta tiukennetuista vaatimuksista. Koska uusia asuntoja ei myydä, ei vanhojakaan saada rakennettua ja rakennusyhtiöt ovat isoissa valkeuksissa.

Rakennusala on vastannut noin kolmanneksesta Kiinan talouden konnaistuotannosta, joten vaikutukset ovat huomattavat. Rakennusala käyttää lisäksi esimerkiksi noin kolmanneksen Kiinan terästuotannos-

ta, ja kuplan puhkeaminen on jo ajanut myös Kiinan terästeollisuuden ongelmiin. Taloutta painaa tietysti myös ankara koronan tukahduttamiseen tähtäävä ”dynaamisen nollan” -politiikka, jossa dynaamista on se, että koronasulku voi iskeä milloin tahansa keneen tahansa.

Pelastuskeinona yritetään samaa kuin vuoden 2008 finanssikriisissä: isoa infrastruktuuriolikkaa, joka paikallishallitukset ja yritykset on veloitettu toimeenpanemaan tarvittaessa vaikka lainarahalla. Vuonna 2008 tämä onnistui, mikä nosti Kiinan itsetuntoa huomattavasti, kun samaan aikaan länsimaat rämpivät.

Alettiin puhua Kiinan talouden erityisyydestä ja siitä, miten Kiina ohittaa pian Yhdysvallat. Mutta tuolloin asutokupla oli vasta paimassa. Nyt kupla on puhjennut.

Tilannetta pahentaa se, että Kiinan kunnat saavat ison osan tuloistaan maan vuokraamisesta. Kun rakentaminen sakkaa, uusia vuokrasopimuksia ei synny ja jo valmiiksi velkaantuneet kunnat joutuvat leikkaamaan menojaan, vaikka niiden

on käsketty lisätä niitä. Mikään päätetystä toimenpiteistä tuskin palauttaa ennalleen asunnonostajien tai lainanantajien luottamusta rakennusmarkkinoihin. Päinvastoin jo nyt ympäri Kiinaa kodinostajat ovat ryhtyneet lainojensa lyhennyslakkoihin, kun ovat tajunneet, että heidän sovitut asuntonsa eivät todennäköisesti koskaan valmistu.

Kuplien puhkeamisen jälkeiset talousongelmat jatkuvat usein pitkään. Kun Japanin talouskupla puhkesi 1990-luvun alussa, maa kärsi ”menetetyn vuosikymmenen”, eikä oli vielääkään täysin toipunut.

Kiinan menetetty vuosikymmen voi nyt olla edessä. Kuten Japanissa, maan talous ei tule romahtamaan, tehtaat eivät lakkaa toimimasta tai metrot kulkemasta. Ja kuten Japani, Kiina on jatkossakin yhä iso teollisuusvalta ja johtava maa joillain teknologiasektoreilla, kuten vaikka sähköisessä liikenteessä, mutta talouden kasvuluvut jäävät vaatimattomimmiksi kuin ennen ja valtio tulee velkaantumaan vauhdilla. Myös kuten Japanissa ikääntyvä

väestö ja pienenevä työvoima lisäävät haasteita.

Kasvua voi tukea isoilla infrastruktuurihankkeilla, mutta se tuopaluuta entiseen varvaan talouskasvuun. Kiina on lisäksi jo täynnä huonosti tuottavia infrastruktuurihankkeita. Esimerkiksi Kiinan näytävästä ja maailman laajimmasta luotijunaverkostosta vain muutama rataosuus tuottaa voittoa, mutta silti lisää ratoja on rakenteilla.

Johtaa Xi Jinping tai ei 20. puoluekokouksessa valittavaa uutta puoluejohtoa se joutuu toimimaan hyvin toisenlaisessa tilanteessa kuin aikaisemmat puoluejohdot nopean talouskasvun kaudella. Kasvua on jatkossa koko ajan tuettava ja taloudun ongelmat tulevat viemään paljon Kiinan tulevien päättäjäien huomiosta. Samalla voi esimerkiksi houkutus kääntää kansan huomio pois ongelmista ulkoisen konfliktin kautta kasvaa. Käykö näin, aika näyttää.

Kirjoittaja on Itä-Aasian politiikan ja oman aikamme historian professori, Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus, Turun yliopisto.